

רצף חינוכי בגיל הרך

ד', ילד מקסים ושובה לב, מאובחן כסובל מעיכוב התפתחותי על רקע פגות. למזלו, עם רישומו לגן עירוני בגיל טרום חובה, דאגו הוריו ליידע את הגורמים הרלבנטיים בעירייה אודות קשייו ואף העבירו אבחונים שנעשו לילד, המפרטים הטיפולים המומלצים לצמצום הפערים. הודות לכך, הוחלט בעירייה על שיבוצו של ד' בכיתה גן בה ילדים צעירים ממנו (ילדי טרום-טרום). זאת, הן על מנת שלא ירגיש שונה בקרב חברת הילדים והן מתוך מחשבה שאם יוחלט בעתיד על השארתו שנה נוספת בגן חובה, לא יאלץ להפרד מחבריו. ההחלטה הוכחה כנכונה. ד' השתלב בהצלחה בכיתה הגן, רכש חברים והינו ילד אהוב ומקובל בכיתה. באם ימצא ד' זכאי ע"י ועדת שילוב, יקבל טיפולים פרארפואיים במסגרת עירונית, דבר שיקל על הוריו המכתתים רגליהם בין גורמים טיפוליים שונים.

מי שמצוי בתחום גני הילדים, יודע כי קיים נתק כמעט מוחלט, בין מסגרות החינוך הפרטיות לגיל הרך, לבין מסגרות ההמשך העירוניות. גם בתוך המסגרות העירוניות עצמן, אין העברת מידע בין הבין הגורמים החינוכיים, למשל, בין כיתה חובה לבין ביה"ס היסודי וכיו"ב.

התוצאה היא, שכאשר ילדים עוברים מהמסגרות הפרטיות למסגרות ההמשך העירוניות, לא מועבר מידע קודם אודותיהם, גם כאשר מדובר במידע שחשוב מאוד כי הגנת תהא מודעת אליו (כגון: קשיים של הילד, עיכוב התפתחותי וכיו"ב). במצב דברים אידיאלי, סביר ההורים עצמם יידעו את הגנת מיוזמתם, במידה ולילדם קשיים, כפי שעשו הוריו של ד'.

עם זאת, מסתבר כי ילדים עם קשיים למיניהם מגיעים לגנים העירוניים, מבלי שהגנת עודכנה בדבר מצבם. במסגרות העירוניות על הילד להשתלב בתוך קבוצות ילדים גדולה, כאשר כ"א המקצועי מצומצם יחסית. לכן, עד שהגנת בגן העירוני לומדת להכיר את הילדים בגן, על כלל צרכיהם הייחודיים של כל אחד ואחת, מתבזבז זמן יקר, בו נמנעת מן הילד ההתייחסות החינוכית המתאימה לו. בגילאים אלה, גורם הזמן קריטי, מבחינת התפתחות התקנה של הילד, באשר תכנית טיפולית מותאמת לצרכי הילד יכולה לעיתים לקדם אותו באופן משמעותי, עד כדי צמצום הפער בינו לבין קבוצת בני גילו, באופן מוחלט.

כאשר גנת מזהה ילד עם צרכים מיוחדים, עיכוב התפתחותי, בעיות קשב, בעיות רגשיות או כל קושי אחר, אסור לה להעביר מידע אודותיו ואם תעשה כן, ללא הסכמתם המפורשת של הוריו, היא תבצע עבירה פלילית, גם אם פעלה ממניעים חיוביים. במידה וההורים אינם מודעים לקושי או סוברים שהבעיות תפתרנה מעצמן, תמליץ הגנת להורים לפנות לגורמים המקצועיים הרלבנטיים, על מנת שיאבחנו את הילד ויטפלו בו בהתאם לתכנית הטיפולית שתקבע. באם ההורים אינם משתפים פעולה וממשיכים להתעלם מקשייו של ילדם, לא ניתן לטפל בילד ללא הסכמתם או אפילו להעביר מידע אודותיו. ההורים הם האוטוריטה וכל עוד הם מטפלים בילד באופן סביר ובהתאם לצרכיו, ידיה של הגנת כבולות והיא מנועה מלהעביר אודותיו מידע, אלא בהסכמתם (למעט במקרים קיצוניים של הזנחה והתעללות שאז קמה חובת דיווח עפ"י חוק).

הצורך ברצף, בהמשכיות ובתקשורת בין המוסדות השונים, קיים, בעיקר כאשר מדובר בילדים עם צרכים מיוחדים, עיכוב התפתחותי, בעיות קשב וריכוז, קשיים רגשיים או כל בעיה אחרת המצריכה התייחסות מתאימה של הגנת ו/או המורה. ייתכן כי ההורים נמנעים מלדווח במעבר בין המוסדות, בעיקר לעירייה, אודות קשייהם של ילדם, עקב חששם כי הילד ישובץ בחינוך המיוחד. לכן, חשוב מאוד של ההורים ידעו כי חינוך מיוחד היא זכות ולא חובה. לא ניתן לשבץ ילד בחינוך המיוחד אלא בהסכמת הוריו. יתרה מכך, כיום, ניתנת עדיפות לשילובם של ילדים בעלי צרכים מיוחדים בגנים הרגילים. ילד שהוכר כזכאי ע"י ועדת שילוב, מקבל עזרה, תגבור וטיפול, להם הוא זקוק, בתוך המסגרת הרגילה.

השנים הראשונות בחייו של הילד, הן הקריטיות ביותר מבחינת התפתחותו ולכן, העברת מידע בין גורמי הטיפול חשובה מאוד. היחיד שניזוק מכך שלא מתבצע תהליך של העברת מידע מושכל הוא הילד (החל מטיפת חלב, הגנים הפרטיים, הציבוריים, העירוניים ובית הספר) ומכאן, החשיבות הרבה שביצירת רצף חינוכי וחברתי בין המסגרות השונות.

לפיכך, מתוך ראיית צרכי הילד, הריני פועלת לקידום הנפקת שאלון, שינוסח על ידי פסיכולוגים וגורמים חינוכיים, ובו שאלות אודות הילד. הטפסים ישלחו להורים עם טפסי ההרשמה המטרה שיועברו על ידם לגנת בגן הפרטי/העירוני, אשר מכירה את הילד וטיפלה בו. בהסכמתם של ההורים בלבד, הגנת תמלא את הטופס, שיוחזר על ידם לעירייה. הצלחת יצירת הרצף החינוכי במקרה זה תהיה תלויה בשיתוף הפעולה של ההורים.

כפי שהוחלט במינהל החינוך העירוני על יישום רצף חינוכי, חברתי בהתייחס לשלבי המעבר מבית הספר היסודי לתיכונים, אני לוקחת על עצמי, לפתח שיטות ואמצעים שיאפשרו לנו לקדם רצף חינוכי והעברת מידע אודות הילד, גם משלב הגיל הרך, בשיתוף עם ההורים והגנות.

הכותבת הינה סגנית ראש העירייה ויו"ר סיעת מרצ בתל אביב-יפו, וממונה על משאבי החינוך לגיל הרך.